

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «ЗАМАНАУИ
ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының
ЖИНАҒЫ

22-сәуір, 2022 ж.

СБОРНИК

материалов Международной научно-практической конференции
посвященной 60-летию кафедры «Педагогика» на тему: «СОВРЕМЕННОЕ
ОБЩЕСТВО И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»

22-апреля, 2022 г.

COLLECTION

of materials International scientific and practical conference dedicated to the 60th
anniversary of the department «Pedagogy» on the topic: «MODERN SOCIETY AND
PEDAGOGICAL EDUCATION»

22-April, 2022 y.

Нұр-Сұлтан, 2022

ӘОЖ 37.0

КБЖ 74.00

II 23

Редакция алқасы:

Д.Қамзабек - фил.ғ.д., профессор, Басқарма мүшесі - әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор, **Б.Ж.Сомжүрек** - «Әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, **М.П.Асылбекова** - «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор м.а.; **Р.К.Төлеубекова** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Қ.Шалғынбаева** - п.ғ.д., профессор; **Г.Қ.Длиббетова** -п.ғ.д., профессор; **Б.П.Сейтқазы** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Т.Атемова** - п.ғ.д., профессор; **Г.К.Шолпанқұлова** - п.ғ.к., профессор м.а., **Г.Т.Уразбаева** -п.ғ.д., профессор м.а.; **С.С.Байсарина** -п.ғ.к., доцент; **Байменова Б.С.** - п.ғ.к., доцент; **Ботабаева Ә.Е.** - п.ғ.к., доцент; **Т.С.Сламбекова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Н.П.Албытова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Балтабаева Ж.Б.** - магистр.

ISBN 978-601-337-659-2

Жинақта Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «**ЗАМАНАУИ ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ**» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының Пленарлық мәжілісінде және «Білім беру мегатрендтері және олардың педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамытуға әсері», «Қазақстандық педагогика болашақтың педагогтарын даярлаудың негізі ретінде», «Педагогикалық іс-әрекеттегі коллаборация бірыңғай білім беру кеңістігін дамыту ресурсы ретінде» деп аталатын секция жұмыстары бойынша тыңдалған баяндамалар қамтылды. -821бет.

ОӘЖ 37.0
КБЖ 74.00

ISBN978-601-337-659-2

Министерство образования и науки Республики Казахстан. Астана. Специальность «Педагогика и психология» 5В010300 // [http://www.kaznpu.kz/docs/B_Pp\(2\).Doc](http://www.kaznpu.kz/docs/B_Pp(2).Doc)

5. Постановление Правительства Республики Казахстан от 3 сентября 1999 года № 1304. Об утверждении Перечня должностей педагогических работников и приравненных к ним лиц (внесены изменения Постановлениями Правительства РК от 17.02.01 г. № 252; 25.01.05 г. № 60) // <http://www.edu.gov.kz>

6. Громкова М.Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности: учеб.пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 415 с.

7. Абдильдин Ж.М. Собрание сочинений в пяти томах. – Алматы: Өнер, 2001. – Том III. – 392 с.

8. Абдильдин Ж.М. Собрание сочинений в пяти томах. – Алматы: Өнер, 2001. – Том IV. – 440 с

9. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М.: Изд-во «Наука», 1980. – 335 с. 11

10. Абульханова-Славская К.А. Стратегия жизни.-М.: Мысль, 1991. - 299 с.

11. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов.– 2-е изд., перераб., доп.– М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003.– 336 с.

12. Каган М.С. Человеческая деятельность (Опыт системного анализа). – М.: Политиздат, 1974. – 328 с.

13. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2004.- 713 с.

ЖОО ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫҢ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ

Байменова Б.С.

Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының доценті, педагогика
ғылымдарының кандидаты

botagoz.baumenova@mail.ru

Габдуллина К.М.

магистрант

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

amila120899@mail.ru

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы возникновения понятия «цифровая грамотность» и трансформации данного понятия в «цифровую компетентность». Кроме того, выявлены различия понятий компьютерной и цифровой грамотности, сформулированы структурные компоненты цифровой грамотности. Вместе с тем, рассмотренно актуальность проблемы формирования профессиональной компетентности будущего педагога-психолога в цифровой образовательной среде.

Ключевые слова: информация, цифровое образование, компьютерная грамотность, ИКТ грамотность, цифровые компетенции, информационные технологии, цифровые технологии.

Annotation. The article discusses the emergence of the concept of "digital literacy" and the transformation of this concept into "digital competence". In addition, the differences between the concepts of computer and digital literacy are revealed, and the structural components of digital literacy are formulated. At the same time, the issue of forming professional competencies of a future teacher-psychologist in the digital educational environment was considered relevant.

Key words: Information, Digital Education, Computer Literacy, ICT literacy, digital competencies, information technology, digital technologies.

XXI ғасырдағы білім беруді ақпараттандырудың жаңа кезеңі цифрлық білім беру жүйесін енгізумен байланысты. Қазақстанның болашақ мұғалімдері қашықтықтан оқыту технологиясын зерттейтін болады. Бұл туралы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетов былай мәлімдеді: «Жоғары оқу орындарын оқыту шеңберінде біз қашықтан оқытудың міндетті модулін де енгіземіз. Біздің университетте оқып жатқан болашақ мұғалімдеріміз осы технологияларды, әдістер мен құзыреттердің барлығын игеруі керек» [1].

ҚР-ның білімі мен ғылымын дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының мақсаттары Қазақстандық білім мен ғылымның, білім берудің, жалпы адамзаттық құндылықтарға негізделген жеке тұлғаны даярлаудың жаһандық бәсекеге қабілеттілігін дамыту мен арттыру болып табылады [2].

Цифрлық білім беру – қазіргі таңда қоғам дамуындағы білімді ақпараттандыру мен дамытудың, бәсекеге қабілеттіліктің, әлемдік білім кеңістігіне ерудің басты құралына айналып отыр. Осындай білім беру саласындағы өзекті мәселе – Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспарында [3], «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасында [4] айқын көрініс тапқан.

2020 жылғы 1 қыркүйек айындағы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: Іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында әлеуметтік жаңғырту мәселелері бойынша, еліміздің индустриалдық-инновациялық дамуының негізі – білім беруді жаңартуды жалғастыру қажеттігі туралы айтылған. Цифрландыру – сәнге айналған үрдіске ілесу емес, ұлттың бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі құралы [5].

Бүгінде отандық білім беруді дамытудағы жаңа "тренд" ретінде цифрландыру ерекшеленеді. Ол қоғамның барлық салаларын қамтиды, жұмыс процестеріне, қарым-қатынасқа, адамдардың ойын-сауығына өзгерістер енгізеді, олардың көзқарастары мен өмір салтын өзгертеді. Бұл процесс жаһандық бола отырып, мұқият ғылыми зерттеуді қажет етеді.

Цифрландыру – адамның өмірі мен кәсіби кеңістігін ұйымдастыру мен дамытуға жаңа көзқарас, дамудың мүлдем жаңа әлеуметтік жағдайы. Білім берудегі цифрландыру – білім беру субъектілері арасындағы қарым-қатынас пен өзара әрекеттестіктің жаңа мүмкіндіктері мен жаңа формаларын қамтамасыз ететін жаңа парадигма; сапалы білім алудың тиімді құралы.

Білім алушылардың жаңа ұрпағы (Z буыны) цифрлық технологиялармен өмір сүреді, оның ішінде білім берудің маңызды цифрлық технологиялар: телекоммуникациялық технологиялар, көлемді деректер, таратылған бухгалтерлік жүйелер, жасанды интеллект, робототехника компоненттері, сымсыз байланыс технологиялары, виртуалды және толықтырылған шындық технологиялары, бұлттық технологиялар, электронды сәйкестендіру және аутентификация технологиялары, мамандандырылған білім беру мақсаттарына арналған цифрлық технологиялар, заттардың интернеті.

Кәсіптік білім беру саласын цифрлық түрлендіру тенденциялары кәсіптік қызметті табысты жүзеге асыру үшін педагог-психологтан жоғары кәсіби құзыреттілікті талап етеді, өйткені қазіргі цифрлық қоғамда жас ұрпақты өмірге және еңбекке одан әрі дайындауға педагог-психологтар шақырылады. Заманауи педагогтардың кәсіби құзыреттілігінің өзектілігі мен маңыздылығы, оның ішінде цифрлық сауаттылық ЮНЕСКО-ның жаңа ұсыныстарында көрсетілген [6].

Бірқатар шетелдік ғалымдардың зерттеулері АКТ құзыреттілігін қалыптастыру мәселесіне арналған: С.А. Бешенков, Л.Л. Босова, Н.А. Воинова, Л.С. Галкина, Е.А. Козлова, В.П. Короповская, Л.В. Кочегарова, F.W. Horton, M. Knobel, L. Limberg, S. Olof, T. Sanna және т.б. Бұл зерттеу контекстінде болашақ педагог-психологтардың АКТ құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі өзекті болып табылады. Жоғарыда айтылғандарға байланысты цифрлық білім беру ортасында болашақ педагог-психологтың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру мәселесі өзекті болып табылады және жоғары білікті мамандарды дайындаудағы міндеттерді барынша толық орындауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Бүгінгі таңда білім берудегі негізгі тенденция еңбек нарығын түбегейлі өзгертуге, жаңа құзыреттердің пайда болуына, ынтымақтастықтың жақсаруына, азаматтардың жауапкершілігінің артуына, олардың өз бетінше шешім қабылдау қабілетіне әкелетін цифрлық революциямен байланысты. Бұл өз кезегінде оқу-тәрбие үрдісін кейіннен қайта құрудың себебі болып табылады. Қазақстандағы цифрлық экономиканың дамуы кәсіптік білім беруді цифрландыру жағдайында білім беру үдерісін құрудың жаңа тәсілдерін жобалаудағы білім беру қауымдастығының белсенді ұстанымын болжайды.

Цифрлық технологиялар, әлеуметтік желілер мен мессенджерлер әлеуметтік құндылықтарды өзгертті, тұлғаны желілік сәйкестендіруге әкелді. Оқу траекториясын өз бетінше анықтайтын жаңа типтегі студенттер пайда болды. Олар жеке өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі анықтауға ынталы, оқуды еңбекпен ұштастыруға дайын және қабілетті. Цифрландыру міндеттерін шешу үшін білім беру цифрлық трансформациядан өтуі керек. Білім берудің цифрлық трансформациясы, ғалымдардың пікірінше, әлемде болып жатқан жаһандық ақпараттық сын-қатерлерге жауап [7].

А.Ю.Уваров өз зерттеулерінде білім берудің цифрлық трансформациясы білім сапасының түбегейлі жақсаруына әкелетін мазмұнды «синергетикалық» жаңартумен қатар жүруі керектігін айтады. Автордың айтуынша, білім беру жүйесі цифрлық қоғамның талаптары мен мүмкіндіктеріне сай болса, білім берудің цифрлық трансформациясы қоғамды цифрлық экономикаға әкеледі. Цифрлық кеңістікте дәстүрлі педагогикалық теориялар мүлде жаңа жағдайларға тап болады.

Кәсіби құзыреттіліктің, оның ішінде АКТ-құзыреттіліктің жоғары деңгейіне ие оқытушылар "цифрлық дәуір білім беру алдына қоятын түбегейлі жаңа тәрбиелік міндеттерді" ескеруі тиіс: әдеттегі құндылықтар жүйесінің белгілі бір өзгеруін талап ететін үздіксіз өзгерістерге дайындықты дамыту; "адам-сандық құралдар-қоғам" қарым-қатынас жүйесіндегі әлеуметтік жауапкершілікті тәрбиелеу; виртуалды және нақты әлемдер арасындағы ішкі шекараны қалыптастыру, осы әлемдерді және оларға сәйкес келетін жауапкершілік түрлерін саралау қабілетін дамыту; ақпаратты сыни талдау және ақпараттық шуды, жарнаманы және т. б. сүзу қабілетін дамыту [8].

Құзыретті кадрларды даярлау үшін білім беру жүйесін тиісінше жаңғырту, "білім беру бағдарламаларын цифрлық экономиканың қажеттіліктеріне сәйкес келтіру, Оқу қызметінің цифрлық құралдарын кеңінен енгізу және оларды ақпараттық ортаға тұтастай енгізу, азаматтарды жеке оқу жоспары бойынша өмір бойы – кез келген уақытта және кез келген жерде оқыту мүмкіндігін қамтамасыз ету" қажет [9].

Білім беруді цифрландыру саласындағы нормативтік құжаттарды, ұсыныстарды, зерттеулерді талдау білім беруді цифрландыру шарттарын анықтауға мүмкіндік берді, олар: оқушылардың цифрлық буыны; білім беруді цифрландырудың құқықтық базасын құру; білім беруді цифрландыруды, оның ішінде білім беру ұйымының цифрлық білім беру ортасын ресурстық қолдау; цифрлық білім беру үшін ақпараттық-коммуникациялық компетенцияға, оның ішінде цифрлық сауаттылыққа ие адам ресурстарын даярлау; сандық педагогикалық технологиялар және білім беру маңызды цифрлық технологиялар.

Білім беру саласын цифрлық трансформациялау үрдістері педагог-психологтан кәсіби қызметті іске асыру үшін ақпараттық - коммуникациялық технологиялар саласындағы құзыреттіліктің жоғары деңгейін және АКТ мен қазіргі заманғы білім беру технологияларын (қашықтықтан оқыту (онлайн-оқыту), "аралас оқыту" (blended learning) қолдануды айтарлықтай практикалық-бағдарланған даярлауды талап етеді.

Бірқатар зерттеушілер (Н.А.Ершова [10], және В.Смирнова [11] және т.б.) бүгінгі таңда университет біздің еліміздегі педагогикалық білім берудің маңызды компоненттерінің бірі болып қала береді, ол айтарлықтай көлеммен және мұғалімдердің практикалық дайындығының жоғары сапасымен сипатталады.

Бүгінгі таңда цифрландыру дәуірінде «болашақ маманға еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуға, үздіксіз кәсіби өсуге және заманауи білім беру қажеттіліктеріне сәйкес кәсіби ұтқырлыққа дайын болуға мүмкіндік беретін» АКТ саласындағы құзырет ерекше

маңызға ие, ол ЮНЕСКО-ның жаңа құжатында көрсетілген. Бұл мақалада бүгінгі таңда АКТ-ның таралуы прогресті жеделдету, цифрлық теңсіздікті жою және инклюзивті адам құқықтарына негізделген білім қоғамдарын дамытуға, гендерлік теңдік пен құқықтарды кеңейтуге қолдау көрсету үшін айтарлықтай әлеуетке ие екенін атап өтеді.

Осы мақсаттарға жетуде технология білім алушыларға өмір бойы сапалы білім алуға, ақпарат пен білімге қол жеткізуге және қоғамға толық қатысуға мүмкіндік беретін инновациялық шешімдерді ұсына алады. Интернеттегі қоғам өміріне қатысу қабілеті мен этикалық құндылықтары болып табылатын цифрлық азаматтық 21 ғасырдың маңызды элементтерінің біріне айналуға. Сонымен, АКТ құзыреттілігі – маманның кәсіби құзыреттілігінің бөлігі, өмір бойы білім берудің барлық кезеңдеріндегі педагогикалық қызметтегі жетекші құзыреттердің бірі.

Бүгінгі таңда АКТ құзыреттілігі кәсіби педагогикалық құзыреттіліктің құрамдас бөлігі ретінде 2018 жылы әзірленген ЮНЕСКО-ның «Педагогтарға арналған ЮНЕСКО - ның ақпараттық-коммуникациялық құзыреті» стандартында дәлелденген. («UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. VERSION 3» (ICT CFT)).

Бұл құжат студенттерге оқу жоспарының мақсаттарына жетуге көмектесу үшін педагогтар өздерінің кәсіби тәжірибесіне кіріктіруі қажет құзыреттердің жан-жақты жиынтығын береді. ЮНЕСКО құжатында «құзыреттілік» термині мұғалімнің функционалдығын сипаттайды, ал «құзыреттілік» мұғалімдердің сәйкес функцияларды орындау қабілетін білдіреді. Осылайша, білім беруді цифрландыру мұғалім кәсібін өзгертуде, мұғалімнің цифрлық біліктілігіне қойылатын талаптар артуға.

Педагогтардың АКТ құзыреттілігінің құрылымы мұғалімнің кәсіби қызметінің барлық аспектілерін көрсетеді (білім берудегі АКТ рөлін түсіну, оқу жоспары мен бағалау, оқыту тәжірибесі, цифрлық дағдыларды қолдану, оқу процесін ұйымдастыру және басқару, кәсіби даму). Ол осы аспектілерге сәйкес алты модульді, соның ішінде АКТ құзыреттерін және білім беруді ақпараттандырудың үш деңгейін көрсетеді. («Білімді алу», «Білімді меңгеру», «Білімді құру») (1 кестені қараңыз).

Кесте 1 – ЮНЕСКО-ның білім беру қызметкерлеріне арналған АКТ-құзыреттілік негіздері

	Білімді алу	Білімді меңгеру	Білімді құру
Білім беру саясатындағы АКТ-ның рөлі	Саясатты түсіну	Саясатты қолдану	Саясат саласындағы инновация
Оқу бағдарламасы және бағалау	Базалық білімдер	Білімді қолдану	Білім қоғамына қажетті дағдылар
Педагогикалық тәжірибелер	Білім беруде АКТ-ны қолдану	Күрделі есептерді шешу	Өзін-өзі ұйымдастыру
Сандық дағдылар	Қолдану	Интеграция	Трансформация
Оқу процесін ұйымдастыру және басқару	Тәрбие жұмысының дәстүрлі формалары	Ынтымақтастық топтары	Оқыту ұйымдары
Педагогтың кәсіби дамуы	Цифрлық сауаттылық	Желіаралық іс-әрекет	Педагог-новатор

Бүгінгі таңда АКТ құзыреттілігі, оның ішінде цифрлық сауаттылық өмірлік цикл бойы мұғалімдерді оқыту мен оқытудың барлық нысандарының бөлігі болуы керек. Цифрлық сауаттылық – ақпаратты табу, бағалау, пайдалану және жасау үшін жеке тұлғаның цифрлық технологияларды, коммуникацияларды немесе желілерді пайдалану қабілеті. Цифрлық сауаттылық жеке тұлғаның қабілетін де қамтиды: ақпарат көздерінің кең ауқымындағы бірнеше форматтағы ақпаратты түсіну және пайдалану; цифрлық ортада тапсырмаларды тиімді орындау [12].

Көрсетілген әлеуметтік-экономикалық мақсаттарға қол жеткізу бүкіл дүние жүзіндегі білім беру жүйелерінің негізгі міндеті болып табылады. Педагогтар өскелең ұрпаққа осы мақсаттарға жетуге көмектесу үшін жеткілікті түрде дайындалуы керек.

Әдебиеттер

1. Педагоги в Казахстане начнут изучать технологии дистанционного обучения // <https://profit.kz/news/57350/Pedagogi-v-Kazahstane-nachnut-izuchat-tehnologii-distancionnogo-obucheniya>. 24.02.2021.
2. Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы: 2019 жылдың 27 желтоқсаны, №988 бекітілген // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/>. 24.02.2021
3. Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі стратегиялық даму жоспары // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000799>. 24.02.2021.
4. Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы: 2017 жылдың 12 желтоқсаны, №827 бекітілген // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000827>.
5. Тоқаев Қ.-Ж. Қазақстан халқына Жолдауы. Жаңа жағдайдағы Қазақстан 2020 жылғы 1 қыркүйек // <https://www.akorda.kz/kz/addresses>. 21.03.2021.
6. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. VERSION 3. – Text : electronic. – Digital library UNESCO : official site. – 2019. URL: <http://ru.unesco.kz/unesco-ict-competency-framework-for-teachers-version-3> (дата обращения: 16.01.2020).
7. Петрова Н.П. Цифровизация и цифровые технологии в образовании/Н.П.Петрова, Г. А. Бондарева//Мир науки, культуры, образования. - 2019. -№ 5 (78). - С. 353-355.
8. Проект дидактической концепции цифрового профессионального образования и обучения/В.И.Блинов, М.В.Дулинов, Е.Ю.Есенина, И.С.Сергеев. – Москва : Перо, 2019.- 72 с.
9. Современная цифровая образовательная среда в Российской Федерации : официальный сайт. – Москва, 2017. URL: <http://neogusedu.ru/> (дата обращения: 16.03.2019).
10. Ершова Н.А. Формирование компетентности учителя начальных классов в области информационно-коммуникационных технологий в педагогическом колледже : специальность 13.00.08 «Теория и практика профессионального образования» : диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук / Ершова Надежда Александровна Волгоградский государственный педагогический университет. – Волгоград, 2009. – 232 с.
11. Смирнова И.Н. Формирование профессиональной готовности будущего учителя экономики к использованию информационных технологий: специальность 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования»: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук / Смирнова Инна Николаева; Елецкий государственный университет им. И. А. Бунина. – Елец, 2007. – 23 с.
12. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. VERSION 3. – Text: electronic. – Digital library UNESCO: official site. – 2019. URL: <http://ru.unesco.kz/unesco-ict-competency-framework-for-teachers-version-3>